

kinder
not
hilfe

“Надання дітям
МОЖЛИВОСТІ
ГОВОРИТИ”

Сексуалізоване насильство
над дітьми в Україні

Подяка

Ми хотіли б висловити подяку всім респондентам за їхню відкритість. Незважаючи на складні обставини війни Росії проти України, саме завдяки їм ми змогли зібрати великий обсяг інформації за короткий час. У багатьох розмовах ми відчували нагальну надію на те, що Україна і, особливо, доля дітей не будуть забуті. Ми сподіваємося, що наша публікація та подальші обговорення сприятимуть досягненню цієї мети.

Зміст

- 03 **03 Короткий виклад**
- 04 **04 Передмова**
- 05 **05 Вступ**
  - Що таке сексуалізоване насильство?
  - Наслідки сексуалізованого насильства
  - Сексуалізоване насильство як тактика у збройних конфліктах
- 06 **Методологія**
- 07 **Погляд з точки зору прав дитини**
  - – Сексуалізоване насильство в Конвенції ООН про права дитини 08
- 08 **Результати і аналіз**
  - Відомі випадки та поточна статистика
  - Причини низького рівня повідомлень про сексуалізоване насильство
  - Психосоціальна, психологічна та медична підтримка з боку неурядових організацій
  - Діти, народжені внаслідок війни
- 14 **Висновки**
- 15 **Рекомендації**
- 16 **Джерела і примітки**
- 18 **Kindernothilfe в Україні**
- 19 **Коротко про роботу Kindernothilfe**

Фото: Крістіане Дазе

Короткий виклад

Сексуалізоване насильство над дітьми в Україні є одним із найсерйозніших порушень прав дитини. Наслідки для постраждалих та їхніх родин є багатограничними - від фізичних травм до довготривалого емоційного болю та порушень розвитку.

Дослідження ґрунтується на інтерв'ю з науковцями, працівниками неурядових організацій (НУО) та державних установ. Це визнані експерти, які роблять значний внесок у дослідження проблеми сексуалізованого насильства в Україні. Дослідження пов'язане з перспективою прав дитини, підкреслюючи, що крім чотирьох основних принципів Конвенції про права дитини, існують додаткові зобов'язання, безпосередньо пов'язані з сексуалізованим насильством, такі як захист від фізичного або психічного насильства (стаття 19) та сексуальної експлуатації (стаття 34).

Загальне сексуалізоване насильство та сексуалізоване насильство, пов'язане з конфліктом

У 2023 році було зафіксовано 915 випадків загального сексуалізованого насильства над дітьми в Україні, а з лютого 2022 року - тринадцять випадків сексуалізованого насильства, пов'язаного з конфліктом, з боку російських військовослужбовців.

Через наведені нижче проблеми очікується велика кількість незареєстрованих випадків:

- Відсутність даних з прифронтових областей України та окупованих Росією регіонів.
- Діти та їхні батьки, які проживають на звільнених територіях, не повідомляють про випадки сексуалізованого насильства, оскільки бояться, що російські солдати можуть повернутися.
- Постраждалі діти потенційно стикаються зі стигматизацією та звинуваченнями, наприклад, у співпраці з ворогом.
- Через недостатню поінформованість постраждалі діти можуть не усвідомлювати, що зазнали сексуалізованого насильства, або звинувачувати себе в цьому.

Відсутність довіри до державних установ, нечутливість слідчих, неадекватні заходи захисту потерпілих та відсутність державної компенсації досі перешкоджали розслідуванню та судовому переслідуванню.

Перспективні рішення

Нещодавно створений Департамент з розслідування випадків сексуалізованого насильства, пов'язаного з конфліктом, Генеральної прокуратури України та нові керівні принципи розслідування в рамках підходу, орієнтованого на потерпілих, є сміливими кроками у правильному напрямку.

Українські та міжнародні організації відіграють важливу роль у наданні психосоціальної, психологічної, медичної та юридичної допомоги постраждалим дітям. Існуючі ініціативи, такі як створення просторів, дружніх до дітей, надають цінну підтримку тим, хто пережив насильство. Однак через війну, що триває, вони не доступні для всіх дітей в Україні. Крім того, деякі батьки забороняють або ігнорують такі служби підтримки. Також бракує кваліфікованих психотерапевтів, які спеціалізуються на роботі з травмою війни.

Існуючі підходи до підтримки дітей, які зазнали сексуалізованого насильства, слід розвивати та стабільно фінансувати. Майбутня Конференція з відновлення України в червні 2024 року надає можливість зосередитися на перспективах постраждалих українських дітей та існуючих позитивних практиках.

Передмова

Те, що назрівало в Україні з початку російсько-українського конфлікту 2014 року, стало реальністю 24 лютого 2022 року. Росія розпочала широкомасштабну агресивну війну. Для багатьох дітей це означало початок життя, сповненого великої невизначеності: попередження про замінування, бомбосховища та руйнування стали для них повсюдними. Багато з них виїхали зі своїми сім'ями або без супроводу дорослих до сусідніх чи навіть далеких країн, намагаючись побудувати там новий дім. Інші все ще живуть на українських територіях поблизу лінії фронту. Всі ці діти живуть у постійній небезпеці зазнати сексуалізованого насильства.

Сексуалізоване насильство є одним із найгірших наслідків війни, яку Росія нав'язала Україні. З усіх попередніх збройних конфліктів ми знаємо, що сексуалізоване насильство проти цивільного населення використовується для того, щоб завдати максимальної шкоди та продемонструвати силу. Ми все ще перебуваємо на початку подолання наслідків для дітей в Україні.

Для Kindernothilfe миттєво стало очевидним, що разом з нашими партнерами ми будемо підтримувати молодих людей та їхні сім'ї в Херсонській, Харківській та інших областях України, а також у сусідніх країнах, таких як Румунія та Молдова. Разом з „Bündnis Entwicklung Hilft“ ми швидко та без бюрократичних перешкод організували безпечні місця, допомогу взимку, освітні програми та роздачу їжі. Основна увага в нашій роботі приділяється захисту дітей в умовах збройного конфлікту. Сексуалізоване насильство є одним із шести найсерйозніших порушень прав дитини. Поряд з викраденнями, сексуалізоване насильство є другою проблемою порушення прав дитини, яку Kindernothilfe разом з українським громадянським суспільством висвітлює напередодні Конференції з відновлення України 11-12 червня 2024 року.

Конвенція про права дитини чітко визначає: жодна форма насильства щодо дітей не повинна толеруватися. Наші зусилля з її впровадження не повинні припинятися доти, доки ми не досягнемо майбутнього, в якому молоді люди більше не будуть боятися, що солдати увійдуть до їхніх домів і що вони зазнають сексуального насильства щодо них самих або членів їхніх родин.

Як організація, що захищає права дітей, ми зобов'язані не залишатися осторонь, а пропонувати допомогу там, де вона найбільш необхідна. Разом з нашими партнерськими організаціями на місцях ми виступаємо за те, щоб діти, які зазнали або продовжують зазнавати насильства, у першу чергу були забезпечені та підтримані.

Katrin Weidmann

Вступ

За даними Організації Об'єднаних Націй (ООН), сексуалізоване насильство є одним із шести найбільш серйозних порушень прав дітей у збройних конфліктах і порушує зобов'язання за Конвенцією про права дитини, міжнародним гуманітарним правом та міжнародним кримінальним правом. У цьому дослідженні розглядаються проблеми, з якими стикаються діти віком до 18 років, які постраждали від сексуалізованого насильства в Україні, та аналізуються підходи до притягнення до відповідальності кривдників і надання допомоги постраждалим. Сексуалізоване насильство відіграє центральну роль у всіх збройних конфліктах, завдаючи незмірних страждань.

Це дослідження слід розглядати в контексті поточних зусиль з відбудови України. Незважаючи на триваючі бойові дії, заходи з відбудови вже проводяться. Діти є основними жертвами конфлікту в Україні. Особливо прикметно, що їхнє бачення відбудови, яке також пов'язане з формуванням майбутніх сценаріїв, досі не відіграло значної ролі. Так само українські організації громадянського суспільства були допущені лише як сторонні пасивні спостерігачі. Однак саме їхні потреби, пріоритети та бачення мають бути орієнтиром для сталого відновлення України. Гасло, яке використовується для відновлення України, „Відбудова на краще“, матиме успіх лише тоді, коли люди, особливо діти, в Україні зможуть брати в ньому участь. Безперечно, важливо відбудувати дороги, мости та будівлі. Однак лише за умови неушкодженої соціальної інфраструктури українці зможуть переосмислити свій досвід. Відповідно, це дослідження також надає рекомендації щодо того, як можна планувати та впроваджувати комплексну та інклюзивну відбудову в контексті сексуалізованого насильства.

Що таке сексуалізоване насильство?

Не існує єдиного визначення сексуалізованого насильства. Тому нижче наводимо наближену термінологію. Сексуалізоване насильство має місце, коли:

- Одна або більше осіб нав'язують іншій особі дії або контент сексуального характеру, використовуючи владні повноваження.
- Прямі, вербальні або фізичні, а також непрямі, невербальні або цифрові дії здійснюються проти волі постраждалої особи.¹

Сексуалізоване насильство набуває різних форм, включаючи „надсилання фотографій або відео сексуального змісту, образи з сексуальним підтекстом, фізичні напади аж до вмовляння до або фізичного зґвалтування“.²

Постраждалі, особливо діти, часто не усвідомлюють, що зазнають сексуалізованого насильства. Крім того, воно ґрунтується на патріархальних структурах та уявленнях про маскуліність, які ідеалізують агресивну поведінку. Це особливо експлуатується у військовому контексті, коли зґвалтування використовується як засіб створення колективного образу ворога.

Оскільки Україна перебуває у стані збройного конфлікту, у цьому дослідженні також використовується визначення сексуалізованого насильства, пов'язане з конфліктом. ООН надає визначення, яке визнає, що кривдники та постраждалі зазвичай пов'язані з різними сторонами конфлікту. Це визначення охоплює різні сфери, такі як примусова вагітність, сексуальне рабство або примусове оголення.³ Під час збройних конфліктів ризик для дітей

Фото: Якоб Штуднар

постраждати від сексуалізованого насильства значно зростає. Це пов'язано з багатьма факторами, включаючи загальний кризовий стан суспільства, послаблення заборон і переміщення населення.

Ризик сексуалізованого насильства в цифровому просторі зростає як під час збройних конфліктів, так і в контексті біженців. Важливим фактором тут є втрата підтримуючих і захисних суспільних структур, таких як інтеграція в сусідство, школу чи велику родину. Крім того, форми сексуалізованого насильства можуть поширюватися в інтернеті, що призводить до того, що діти стикаються з більш жорстокими зображеннями.

Жертвами сексуалізованого насильства можуть бути особи обох статей, а також члени їхніх сімей (особливо діти), партнери та інші особи, які перебувають на їхньому утриманні.⁴ Постраждали від сексуалізованого насильства отримують найкращу підтримку, коли їхні потреби перебувають у центрі уваги, а права захищені (підхід, орієнтований на постраждалих).⁵

Наслідки сексуалізованого насильства

Сексуалізоване насильство має далекосяжні наслідки для постраждалих

Методологія

У період з грудня 2023 по січень 2024 року було проведено 15 напівструктурованих інтерв'ю з 19 експертами, переважно за допомогою відеодзвінків, тривалістю від однієї до півтори години кожне. Після транскрибування було проведено якісний контент-аналіз. У рамках цього дослідження були опитані наступні особи:

- Д-р Катерина Бусол, доцентка, Національний університет „Києво-Могилянська академія“, Україна
- Дар'я Чекалова, заступниця директорки, ГО „Дівчата“, Україна
- Ольга Демянко та Катерина Сидорчук, менеджерки проєктів, ГО „Дівчата“, Україна
- Д-р Марта Гавришко, запрошена доцентка, Університет Кларка, США
- Христина Кіт, голова Асоціації жінок-юристок України (JurFem), Україна
- Юлія Матвійчук, координаторка з адвокації, та Оксана Куянцева, членкиня правління, „Восток-SOS“, Україна
- Д-р Роберт Нейгел, науковий співробітник, Джорджтаунський інститут жінок, миру та безпеки, США; та Анна Лехави, політична консультантка, Джорджтаунський інститут жінок, миру та безпеки, США
- Професорка, д-рка Інгвілл Констанце Одегаард, виконавча директорка та голова проєкту „Діти, народжені внаслідок війни“, Норвегія/Німеччина

та їхніх сімей, які часто проявляються протягом тривалого часу, особливо за відсутності своєчасної психотерапевтичної підтримки. Наслідки варіюються від безпосередніх фізичних ушкоджень до психологічних наслідків, таких як тривога або болісні спогади, а також довгострокових порушень, таких як порушення сну, зниження самооцінки, посттравматичний стресовий розлад і порушення розвитку.⁶

Сексуалізоване насильство як тактика у збройних конфліктах

Сексуалізоване насильство часто використовується як тактика у збройних конфліктах.⁷ За словами дослідників Роберта Нейгел та Ани Лехави з Джорджтаунського інституту жінок, миру та безпеки, передбачається, що в російських збройних силах немає інструкцій, які б забороняли сексуалізоване насильство проти цивільних осіб. Принаймні стратегічно вважається, що російським солдатам дозволено діяти так, як їм заманеться. Ця тактика використовується в Україні для тероризування та підкорення українського населення. Крім того, російські війська також застосовували сексуалізоване насильство як військову тактику в минулих збройних конфліктах.

- Леа Петерс, радниця, ЕСПАТ, Німеччина
- Ольга Полякова, голова ГО „Gender Stream“, та Рина Рибалко, спеціалістка з міжнародної комунікації та логістики, ГО „Gender Stream“, Україна
- Катерина Рашевська, експертка з правових питань, Регіональний центр прав людини, Україна
- Д-р Катерина Роде-Абуба, професорка соціології, Берлінська школа економіки та права, Німеччина
- Анна Сосонська, прокурорка, в.о. начальника управління з питань протидії корупції та злочинності у сфері службової діяльності, Генеральна прокуратура України
- Віра Стадник, менеджерка з комунікацій, ГО „Сильні“, Україна
- Анастасія Степула, радниця з адвокації, Українська мережа за права дитини, Україна

Респонденти - це науковці, працівники неурядових організацій (НУО) та державних установ. Вони були обрані тому, що проводять дослідження у відповідній сфері, надають підтримку постраждалим особам або роблять значний внесок у вивчення теми сексуалізованого насильства в Україні. Інтерв'ю дають глибоке розуміння поточного стану справ у сфері протидії сексуалізованому насильству над дітьми в Україні. Крім того, дослідження використовує міжсекторальний підхід і фокусується на різних вразливих групах, включаючи дівчат, хлопців, дітей з інвалідністю, квір-дітей та підлітків.

Фото: Christian Nusch

Погляд з точки зору прав дитини

Погляд з точки зору прав людини і, перш за все, прав дитини має вирішальне значення, оскільки він забезпечує розуміння дітей та підлітків, перш за все, як правовласників, чиї права необхідно поважати, захищати та забезпечувати. Носіями обов'язків завжди є держави-учасниці або державні службовці. З одного боку, це означає, що молодь має бути захищена від сексуалізованого насильства, погроз та шкідливих дій. З іншого боку, всебічне розуміння найкращих інтересів дитини має слугувати керівним принципом. Навіть при кризовому втручанні, такому як реагування на досвід сексуалізованого насильства, виникає питання: Як можна оцінити та врахувати найкращі інтереси дитини?⁸ Важливо не лише те, що дорослі вважають найкращим для дитини, а й те, які рішення розробляють самі постраждалі молоді люди.

Сексуалізоване насильство в Конвенції ООН про права дитини

З точки зору прав дитини, чотири основні принципи Конвенції ООН про права дитини (КПД) відіграють центральну роль: право на недискримінацію (стаття 2), право на найкраще забезпечення інтересів дитини як першочергове завдання (стаття 3), право на життя і розвиток дитини (стаття 6) та право на участь (стаття 12). Крім того, існують спеціальні положення, що стосуються дітей, які постраждали від насильства, в тому числі сексуалізованого насильства. Вони включають захист від фізичного або психічного насильства (стаття 19), захист від сексуальної експлуатації (стаття 34) та сприяння відновленню дітей, які зазнали насильства (стаття 39). Зауваження загального порядку Комітету ООН з прав дитини роблять значний внесок у розуміння окремих статей КПД ООН.

Спеціальний представник ООН з питань дітей у збройних конфліктах, у складі робочої групи

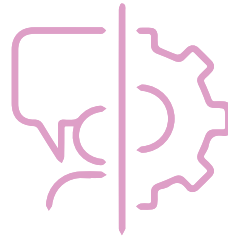
Ради Безпеки ООН з 2005 року документує шість найбільш серйозних порушень прав дітей:

1. Вбивства та каліцтва дітей,
2. Вербування дітей,
3. Сексуалізоване насильство над дітьми,
4. Викрадення дітей,
5. Напади на школи та лікарні,
6. Перешкоджання наданню гуманітарної допомоги дітям. (Джерело: childrenandarmedconflict.un.org/six-grave-violations).

Що стосується відновлення України, то право дітей бути почутими має вирішальне значення. З точки зору прав дітей, вони повинні широко залучатися до прийняття всіх рішень, які їх стосуються, в тому числі до планування відновлення України. Молодь повинна бути залучена до прийняття важливих для

майбутнього країни рішень. У зв'язку з цим у численних резолюціях Ради Безпеки ООН неодноразово підкреслювалося, що діти та підлітки повинні активно залучатися до зусиль з відновлення.⁹ Особливо це стосується молодих людей, які належать до меншин.

Результати і аналіз

Незалежна міжнародна слідча комісія щодо України, створена Радою ООН з прав людини 4 березня 2022 року, представила докази російських воєнних злочинів, у тому числі сексуалізованого насильства над дітьми. У своєму першому звіті (жовтень 2022 року) комісія задокументувала випадки зґвалтувань:

„Постраждалим було від 4 до понад 80 років. Злочинці ґвалтували жінок і дівчат або в їхніх будинках, або викрадали їх і ґвалтували в безлюдних притулках“.¹⁰

Відомі випадки та поточна статистика

Наприклад, комісія описує зґвалтування чотирирічної дівчинки з Київської області російським солдатом, який раніше вчиняв акти сексуалізованого насильства щодо батьків дитини з іншим солдатом.¹¹

Згадується ще один випадок, що стався в Чернігівській області, де російські солдати зайняли будинок на кілька днів у березні 2022 року. За цей час командир підрозділу неодноразово ґвалтував 16-річну дівчину і погрожував вбити членів сім'ї, які намагалися її захистити.¹² Також описано, як чотирирічна дівчинка була змушена слухати крики своєї матері, поки її ґвалтували в сусідній кімнаті.¹³ У своєму другому звіті (березень 2023 року) комісія згадує, що 17-річного хлопця російські військові змусили роздягнутися і залишатися голим протягом тривалого часу.¹⁴ У поточному звіті Комісії (жовтень 2023 року) задокументовано випадок 16-річної дівчини в Херсонській області, яку зґвалтували російські солдати під час обшуку будинку.¹⁵

Кампанія Ради Європи „Кожен п'ятий“ (2015) стверджує, що кожна п'ята дитина в Європі страждає від сексуалізованого насильства.¹⁶ В умовах російської агресії можна припустити, що кількість постраждалих дітей в Україні є значно більшою. **У 2023 році в Україні було зареєстровано 915 випадків загального сексуалізованого насильства над дітьми.**¹⁷ З моменту широкомасштабного російського вторгнення в Україну в лютому 2022 року Генеральна прокуратура України також повідомила про **тринадцять випадків пов'язаного з конфліктом сексуалізованого насильства з боку російських солдатів щодо дітей.**¹⁸ Однак це лише ті випадки, за якими було розпочато розслідування. Анна Сосонська, відповідальна за розслідування сексуалізованого насильства, пов'язаного з конфліктом, у Генеральній прокуратурі України, підкреслила в інтерв'ю, що наразі інші діти, які постраждали від конфлікту, та їхні законні опікуни розглядають можливість подачі заяв про сексуалізоване насильство з боку російських солдатів. Опитані

експерти одностайно припускають, що в Україні існує надзвичайно велика кількість випадків, про які не повідомляється. Вони пов'язують це з відсутністю даних з прифронтових областей України та з окупованих Росією територій. Крім того, постраждали зі звільнених територій побоюються, що російські солдати можуть повернутися, тому утримуються від повідомлень про випадки сексуалізованого насильства. Крім того, респонденти називають ще дві причини великої кількості неповідомлених випадків: суспільна стигматизація постраждалих від сексуалізованого насильства та недовіра до державних органів і процедур розслідування.

Причини низького рівня повідомлень про сексуалізоване насильство

Стигматизація

Усі респондентки з України посилаються на патріархальні структури в українському суспільстві. Це заважає дівчатам і жінкам, які постраждали від сексуалізованого насильства, говорити про свій досвід, особливо в сільській місцевості. Одна з українських експерток зазначила: „У сільській громаді всі знають один одного. Я виросла в селі і знаю, наскільки сильно соціальний статус дівчат і жінок залежить від їхньої сексуальної орієнтації“. Часто має місце звинувачення жертв. Через страх стигматизації деякі батьки вирішують не говорити про пережите насильство і відмовляють своїм дітям у доступі до служб психосоціальної підтримки. Крім того, члени сім'ї або громади часто звинувачують дівчат і молодих жінок, які постраждали від сексуалізованого насильства, пов'язаного з конфліктом, у співпраці з ворогом.

Цей нарратив також підживлювався урядом. Міністерство цифрової трансформації України розробило додаток „Дія“ з чат-ботом „єВорог“, який збирає інформацію про колаборантів. Щоб підвищити обізнаність про чат-бота, розробники додатку опублікували отримані повідомлення, в тому числі приклад молодої жінки, яка завагітніла від російського солдата. Численні українські НУО різко розкритикували це, оскільки жінка була притягнута до відповідальності, хоча, можливо, завагітніла проти своєї волі. Згодом розробники видалили пост і публічно вибачилися.¹⁹

Освіта і доступ до інформації

Одна з респонденток критикує: „Проблема також криється в українській системі освіти. У деяких школах висять плакати під назвою „Як дівчаткам поводитися, щоб не провокувати

хлопчиків". В українських школах бракує належного статевого виховання. Такі теми, як сексуальність і згода, дуже табуовані". Постраждали та їхнє оточення часто не усвідомлюють, що зазнали сексуалізованого насильства. Експертка додає: „Коли постраждалі діти чують про звірства в Бучі, вони думають, що те, що сталося з ними, було не так вже й погано". Інша додає: „Якщо подивитися наші газети чи інші ЗМІ, то ми не знаходимо достатньо інформації про сексуалізоване насильство, його масштаби, про те, що робити в таких ситуаціях і де отримати допомогу". Багато респондентів погоджуються з тим, що необхідні державні інформаційні кампанії про сексуалізоване насильство, згоду, звинувачення жертв і доступні служби підтримки - як у вигляді друкованих матеріалів, так і за допомогою цифрового контенту в соціальних мережах. Активісти громадянського суспільства в Україні, такі як ГО „Дівчата", вже пропонують освітні семінари та матеріали для різних цільових груп. Наразі вони працюють над політичною концепцією широкого впровадження сексуальної освіти в українських школах.

Норми маскулінності

Постраждалим хлопчикам в Україні також важко говорити про досвід сексуалізованого насильства. Одна з українських експерток пов'язує це з міфом про те, що сексуалізованому насильству можуть піддаватися лише геї: „Ми знаємо випадки зґвалтування українських хлопчиків. Їм соромно, це сприймається як напад на їхню маскулінність. Їм бракує простору, щоб розповісти про свій досвід. Крім того, ЗМІ зазвичай говорять лише про жінок і дівчат як про постраждалими, тому що вони частіше ними стають".

ЛГБТІК-діти та підлітки

ЛГБТІК-діти та підлітки в Україні, які відхиляються від суспільної норми у своїй гендерній ідентичності, особливо вразливі до сексуалізованого насильства з боку російських солдатів. Експертка повідомляє про відомий випадок „корекційного зґвалтування" - зґвалтування квір-людини з метою зміни її сексуальної орієнтації. Ця насильницька практика також відома з інших збройних конфліктів.²⁰ Українським ЛГБТІК-дітям та підліткам, які страждають від сексуалізованого насильства, часто особливо важко говорити про свій досвід. Особливо це стосується сільської місцевості, де вони стикаються з дискримінаційним середовищем і бояться примусового камінг-ауту. Якщо регіональні програми підтримки неповнолітніх постраждалих існують, то вони часто не пристосовані до специфічних потреб квір-дітей та підлітків. Експерт підкреслює, що їхня організація створила спеціальні центри захисту для квір-людей, які пережили насильство, оскільки вони зазнали дискримінації в основних центрах захисту.

Діти з інвалідністю

Можна припустити, що діти з інвалідністю в Україні особливо вразливі до сексуалізованого насильства. Часте розміщення в переповнених інституціях та будинках-інтернатах у поєднанні з відсутністю належної підтримки та персоналу створює підвищений ризик сексуалізованого насильства. Існуючі бар'єри часто заважають молодим людям з інвалідністю ділитися своїм досвідом та отримувати доступ до служб підтримки. Крім того, стигматизація інвалідності та відсутність доступності в навчальних закладах і громадських місцях

Фото: Олексій Мазурчук

перешкоджають інклюзивності.²¹ Це робить постраждалих вразливими до насильства, оскільки вони часто не можуть розраховувати на підтримку соціального середовища.²²

Наратив про героїчних захисників

Двоє українських експерток повідомили, що їм відомі окремі випадки сексуалізованого насильства з боку українських солдатів. За їхніми оцінками, постраждалим важко повідомляти про такі випадки, оскільки вони підривають суспільне сприйняття українських військових як героїчних захисників. Одна з респонденток критикує: „Часи війни сприяють традиційним гендерним ролям - у тому числі в українській армії. Токсична маскуліність в Україні зростає: багато хлопців і чоловіків постійно відчувають потребу в самоствердженні та домінуванні - прямим наслідком цього може бути сексуалізоване насильство над жінками, дітьми, ЛГБТІК-людьми та іншими вразливими групами“.

Складні розслідування та судові процеси

За даними репрезентативного опитування Київського міжнародного інституту соціології (грудень 2023 року), поліції довіряють лише 41% українців, судам - 12%, а прокуратурі - лише 9%.²³ Експертка констатує, що багато дітей, які постраждали від сексуалізованого насильства, та їхні опікуни не бачать переваг у залученні до кримінального провадження. Ризик зіткнутися із звинуваченнями жертви з боку нечутливих слідчих, а отже, отримати повторну травму, є надто високим. Особливо це стосується ЛГБТІК-дітей та підлітків.

Відповідно, існує нагальна потреба у більшій кількості жінок-слідчих та гендерно-чутливих навчальних програмах для адвокатів, суддів, прокурорів та поліцейських. Також часто слідчі не розслідують справи про загальне сексуалізоване насильство, якщо постраждалі не можуть надати медичний висновок як доказ. В інших випадках постраждалі страждають від необхідності проходити багатоетапні, тривалі процеси розслідування. Аспекти конфіденційності також є важливими, оскільки діти, які постраждали від сексуалізованого насильства, ризикують зазнати стигматизації або помсти з боку Росії у разі розкриття випадків насильства. Одна з респонденток розповідає: „Минулого року у нас був випадок із дівчинкою, яка зазнала сексуалізованого насильства. З нами зв'язалася преса, і ми виявили, що адвокати постраждалої на 80% були зосереджені на її захисті від шаленства ЗМІ“.

Структурні рішення української судової системи

На цьому тлі Генеральна прокуратура України прийняла новаторське рішення про створення спеціального департаменту з розслідування випадків сексуалізованого насильства, пов'язаного з конфліктом. За сприяння робочої групи, до складу якої увійшли українські та міжнародні експерти, було розроблено методичні рекомендації щодо проведення слідчих дій з урахуванням підходу, орієнтованого на інтереси постраждалих від насильства, який ставить на перше місце конкретні потреби постраждалих.²⁴ Серед інших заходів, жертви повинні мати можливість зареєструватися під зміненими іменами. Ці рекомендації, які вже впроваджуються в пілотних областях - Харківській та Херсонській, стосуються лише випадків сексуалізованого насильства, пов'язаного з конфліктом, але в майбутньому можуть слугувати зразком для розслідування загальних випадків сексуалізованого насильства.

Христина Кіт, яка очолює робочу групу від Асоціації жінок-юристок України (JurFem), також повідомила про поточні плани щодо реформування українського законодавства з метою покращення захисту жертв та свідків: „Ми займаємося адвокацією прийняття закону про компенсацію постраждалим від сексуалізованого насильства, пов'язаного з конфліктом, а також внесенням змін до кримінально-процесуального законодавства“.²⁵ Українська прокуратура також співпрацює з Міжнародним кримінальним судом для притягнення до відповідальності російських злочинців. Однак одна з опитаних експерток у галузі права вважає шанси на успіх досить низькими: „Є винятки, але багато російських солдатів, які вчинили сексуалізоване насильство над дітьми, не можуть бути ідентифіковані після цього. Російські суди відмовляють у порушенні кримінальних справ, залишаючи жертв без компенсації або покарання для кривдника“.

Психосоціальна, психологічна та медична підтримка з боку неурядових організацій

Анна Сосонська з Генеральної прокуратури України підкреслює важливу роль неурядових організацій у наданні індивідуальної допомоги жертвам сексуалізованого насильства. Постраждалі особи отримують підтримку в реалізації своїх хобі, таких як кулінарія або мовні курси. Дітям, які проживають у прифронтових регіонах, дозволяється відвідувати табори відпочинку, де вони можуть опинитися у сприятливому середовищі з психосоціальною підтримкою. Там вони можуть тимчасово відволіктися від повсякденного життя, затьмареного постійною загрозою російських атак, і поспілкуватися з членами сім'ї та іншими молодими людьми.

Наразі в Україні жертви сексуалізованого насильства не отримують державної компенсації. За оцінкою однієї з респонденток, це може призвести до того, що постраждалі діти або їхні опікуни відмовляться від розслідування.²⁶ Однак українська влада зазвичай співпрацює з соціальними службами або українськими та міжнародними організаціями, щоб запропонувати жертвам правову, психосоціальну, психологічну та фінансову підтримку.

Фото: Олексій Мазурчук

Фото: Олексій Мазурчук

Роль осіб, які здійснюють догляд

Варто зазначити, що український уряд у співпраці з ЮНІСЕФ та HealthRight International створив так звані центри Барнахус. Ці центри забезпечують безпечне, дружнє до дитини середовище, де діти, які постраждали від сексуалізованого насильства, дають свідчення лише один раз під час процесу розслідування. Такий комплексний підхід, що супроводжується психотерапевтичною підтримкою, наразі практикується в центрах, розташованих у Вінниці, Тернополі, Чернівцях, Житомирі, Кропивницькому, Києві, Миколаєві, Одесі, Полтаві та Сумах. Однак доступ до цих послуг обмежений для постраждалих дітей, які проживають на окупованих або прифронтових територіях.

Однак особи, які здійснюють догляд, іноді не дають дозволу на такі послуги. Одна з українських НУО наводить приклад батька, який відмовив своїй доньці в участі у відпочинковому таборі, тому що вона повинна була виконувати домашні обов'язки для сім'ї. Шанси постраждалих дітей отримати підтримку часто є низькими, якщо їхні вихователі також є кривдниками. Тому ГО

„Дівчата“ виступає за виняток з українського законодавства, яке вимагає, щоб особи, які не досягли шістнадцяти років, мали згоду батьків на доступ до психологічних послуг у певних випадках. Для дестигматизації психотерапевтичної допомоги молодим постраждалим від насильства комунікаційні кампанії мають висвітлювати низькопорогові послуги та підвищувати обізнаність батьків про їхні переваги. Заслуговує на увагу державна програма „Ти як?“ першої леді України Олени Зеленської з питань психічного здоров'я, яку високо оцінили кілька респонденток.²⁷ Оскільки сексуалізоване насильство над дітьми часто травмує й інших членів сім'ї, одна з респонденток наголосила на важливості залучення їх до психотерапевтичних послуг.

Навчання, чутливе до травм та зосереджене на потребах дитини

Постраждалі діти часто піддаються впливу численних стресових факторів. Сексуалізоване насильство може відбуватися в контексті інших воєнних злочинів, таких як обстріли шкіл і лікарень, катування або викрадення українських дітей. Тому допомога, орієнтована на дитину, повинна надаватися психотерапевтами, які пройшли підготовку з питань воєнної травми.

Одна з респонденток підкреслила, що в Україні бракує спеціально підготовлених для цього фахівців, хоча наразі існують навчальні програми, що проводяться за підтримки ізраїльських та американських експертів. Медичний персонал також має бути обізнаним з потребами постраждалих дітей і, за необхідності, надавати такі послуги, як постконтактна профілактика (ПКП) та екстрена контрацепція. Опитані експертки розійшлися в думках щодо можливої ролі українських студентів-психологів. З одного боку, вони могли б допомогти зменшити дефіцит кадрів, враховуючи високий попит на психологічну підтримку, і бути залученими до роботи за потреби. З іншого боку, такі організації, як українська НУО „Сильні“, працюють лише з досвідченими психотерапевтами, які можуть запропонувати терапію протягом декількох місяців, щоб запобігти можливій ретравматизації від коротких або непрофесійних терапевтичних підходів.

Підтримка в часи війни

ГО „Дівчата“ розповідає про дівчину, яка зазнала сексуалізованого насильства поблизу фронту: „Місце її проживання постійно обстрілюють. Ми не змогли знайти мобільну бригаду, яка б туди поїхала. Державних органів влади там більше немає, вони були евакуйовані минулого року. Однак сім'я дівчинки не захотіла евакуюватися до найближчого безпечного міста, тому ми намагалися надавати допомогу онлайн і готівкою. На жаль, цього недостатньо - і таких випадків багато“. Крім того, експертка підкреслює: „Нам потрібно більше центрів, дружніх до дітей та молоді, по всій Україні, де діти могли б відкритися кваліфікованому персоналу. Ми повинні дати можливість дітям, які постраждали від сексуалізованого насильства, розповісти про те, що з ними зробили“. Тому такі ініціативи, як вищезгадана модель Барнахус

з міждисциплінарними службами підтримки, повинні і надалі поширюватися в Україні.

Діти, народжені внаслідок війни

Діти, народжені внаслідок війни, найімовірніше, з'являються в кожному збройному конфлікті. Це діти, народжені в результаті зґвалтування жінок, а також ті, що були зачаті в результаті стосунків за згодою по обидва боки лінії конфлікту. Вирішальним є те, що біологічні батьки сприймаються більшістю суспільства як частина сторони конфлікту. Сірою зоною є так званий „секс заради виживання“, коли жінки погоджуються на сексуальні акти, щоб захистити себе або інших від подальшої шкоди.

Відчуження та стигматизація

В Україні діти війни та їхні матері можуть стикатися з ізоляцією та стигматизацією. Наприклад, у зв'язку з переміщенням лінії фронту часто виникають питання про їхню національну приналежність. Дітей, батьками яких є російські солдати, можуть сприймати як росіян, а не українців. Кілька респондентів зазначають, що матері можуть розглядатися як колабораціоністки з російською стороною, які співпрацюють з ворогом. Це часто призводить до ізоляції та припинення соціальної та громадської підтримки матерів і дітей. Як наслідок, жінки можуть вирішити не говорити про сексуалізоване насильство, якого вони зазнали, сподіваючись зберегти походження дитини в таємниці. Це, ймовірно, передувало вторгненню російської армії у 2022 році і тягнеться ще з часів окупації східної України у 2014 році. З огляду на те, що респонденти знають про існуючі випадки сексуалізованого насильства над дітьми війни, ймовірно, існує значно більша кількість випадків, про які не повідомляється.

Виклики для дітей та матерів

З досвіду минулих конфліктів відомо, що діти та їхні матері стикаються з багатьма проблемами. Матері повинні пережити як скоєне проти них сексуалізоване насильство, так і свою вагітність. За словами професорки, докторки Інґвілл Констанце Одегаард, необхідні безпечні місця, де жінки можуть отримати підтримку. Це можуть бути безпечні будинки або квартири, які пропонують професійну допомогу та розміщення. Однак в умовах збройного конфлікту це часто є складним завданням. Одегаард підкреслює важливість того, щоб жінки мали справжній вибір щодо того, залишати дитину чи ні.

Не маючи варіантів підтримки та побоюючись виключення з громади, вони можуть не мати підстав для прийняття вільного рішення. Інша респондентка повідомляє, що жінки, які пережили сексуалізоване насильство, часто не можуть зосередитися на планах, оскільки всі свої ресурси вкладають в переживання пережитого. Тому вони іноді дуже пізно усвідомлюють, що завагітніли від зґвалтування. Це табу часто створює значний психологічний тиск на матерів, що призводить до того, що їхні діти страждають від нехтування або жорстокого поводження.

Отже, існує потреба у підвищенні обізнаності психотерапевтів та інших фахівців щодо розпізнавання дітей війни та надання їм підтримки. Інша проблема виникає, якщо заради їхнього захисту дітям відмовляють у наданні інформації про особу їхнього батька, що підкреслює важливість права дитини на свідоцтво про народження перед обличчям цих викликів.

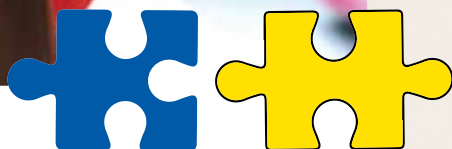
Боснія і Герцеговина як приклад для наслідування

Існують цінні рішення з минулих конфліктів, які можна застосувати в Україні. Одна з респонденток звернула увагу на заходи для боснійських дітей, народжених під час війни, які були зачаті під час конфлікту 1992-1995 років внаслідок зґвалтувань. Через три десятиліття після війни Боснія і Герцеговина у 2023 році прийняла закон, який визнав їх жертвами війни. Цей довгоочікуваний крок означає, що діти війни в Боснії і Герцеговині тепер отримують фінансову підтримку на освіту і мають право на пільговий вступ до державних навчальних закладів. Закон також надає сильнішу підтримку іншим постраждалими внаслідок громадянської війни, наприклад, у медичному лікуванні, що також приносить користь матерям.²⁸ У Боснії багато дітей війни зростали у великій бідності та соціальній ізоляції через стигму, з якою стикалися вони та їхні матері. Вони часто не були включені в програми гуманітарної допомоги в Боснії і Герцеговині.²⁹ У світлі боснійського досвіду українські діти війни та їхні особливі потреби мають бути включені в плани відновлення України.

Фото: Kindernothilfe

Висновки

Як підтвердило попереднє обговорення, в Україні існують нагальні проблеми для дітей, які постраждали від сексуалізованого насильства. Вирішення цих проблем вимагає скоординованого підходу з боку різних зацікавлених сторін в Україні. Створення в Генеральній прокуратурі України спеціального департаменту з розслідування сексуалізованого насильства, пов'язаного з конфліктом, з новими інструкціями для слідчих є ознакою того, що масштаби цієї проблеми визнано. Новий фокус на підході, орієнтованому на постраждалих, є особливо важливим, але він також має застосовуватися до загальних випадків сексуалізованого насильства. Варто відзначити численні позитивні приклади передового досвіду українських та міжнародних організацій. Вони вже надають цінну підтримку постраждалим дітям в Україні.

Цим дослідженням Kindernothilfe прагне привернути увагу до найбільш серйозних порушень прав дітей в Україні. У короткостроковій перспективі питання сексуалізованого насильства має бути включене до соціального виміру Конференції з відновлення України в Берліні. У довгостроковій перспективі Kindernothilfe працює зі своїми партнерськими організаціями в Україні, Румунії та Молдові над реалізацією проектів та адвокаційної стратегії, які не лише спрямовані на боротьбу з цими порушеннями прав дітей, але й посилюють існуючі рішення та працюють над створенням корисних і стійких структур для постраждалих.

Для України відновлення, що вже триває, відіграє центральну роль. Поряд із зосередженням уваги на економіці та інфраструктурі, слід також приділяти увагу соціальному виміру. Це дослідження Kindernothilfe демонструє, як обидві проблеми - сексуалізованого насильства над дітьми та відновлення - пов'язані між собою, і як підтримка жертв сексуалізованого насильства повинна відігравати центральну роль у відновленні. Зокрема, участь дітей повинна мати центральне значення. Саме ці покоління відіграватимуть вирішальну роль у формуванні майбутнього. Лише тоді гасло відновлення України - „Відбудова на краще“ - стане чимось більшим, ніж просто порожньою фразою.

Фото: Олексій Мазурчук

Рекомендації

У попередньому обговоренні висвітлено нагальні сфери, в яких необхідно вжити заходів для покращення ситуації для дітей, які постраждали від сексуалізованого насильства в Україні. Kinder-nothilfe рекомендує:

Федеральному міністерству економічного співробітництва та розвитку Німеччини (BMZ), Федеральному міністерству закордонних справ (AA), Координаційній платформі донорів для України, Фонду Ukraine Facility та іншим учасникам міжнародної донорської спільноти забезпечити фінансову підтримку існуючих ініціатив державних та недержавних, національних та міжнародних суб'єктів, спрямованих на протидію сексуалізованому насильству в Україні. Зокрема, ініціатив, які мають на меті:

- Забезпечити мобільні команди психотерапевтів, юристів та соціальних працівників для індивідуальної підтримки постраждалих дітей у всіх регіонах України.
- Створення безпечних просторів, дружніх до дітей, де постраждалі діти отримують психотерапевтичну підтримку під час слідчих дій.
- Навчати психотерапевтів, адвокатів, суддів, прокурорів, медичних працівників та поліцейських роботі з дітьми, травмованими війною та постраждалими від сексуалізованого насильства, щоб уникнути ретравматизації та стигматизації.
- Проводити комунікаційні та інформаційні кампанії з питань психічного здоров'я, протидії звинуваченню жертв, критичній маскулінності та сексуалізованому насильству, пропонуючи низькопорогову підтримку дітям та їхнім сім'ям.
- Надавати спеціалізовану підтримку постраждалим дітям та підліткам з ЛГБТК-спільноти, наприклад, окремі безпечні місця та варіанти терапії, що надаються кваліфікованими психотерапевтами.

Організаторам Конференції з відновлення України 2024:

- Надати належного значення участі дітей та молоді в соціальному вимірі URC24.
- Розглянути вплив сексуалізованого насильства над дітьми та визначити варіанти дій в рамках роботи з відновлення України, наприклад, шляхом проведення панельної дискусії.
- Забезпечити видимість суб'єктів українського громадянського суспільства, які підтримують постраждалих дітей психологічно, юридично та фінансово в рамках Німецької платформи з відбудови України.

До українського уряду:

- Ухвалити або змінити закони для покращення захисту жертв і свідків та компенсації жертвам насильства, пов'язаного з конфліктом, а також загального сексуалізованого насильства.

- Продовжувати та розширювати державні інформаційні кампанії з питань психічного здоров'я, такі як програма першої леді України Олени Зеленської „Ти як?“.
- Розробити концепцію освітньої політики для запровадження всебічної сексуальної освіти в усіх українських школах.
- Запровадити винятки з протоколу надання батьківського дозволу, щоб дозволити постраждалим дітям до 16 років отримувати психотерапевтичну допомогу.
- Забезпечити визнання дітей, народжених внаслідок війни, та їхніх сімей жертвами війни та надання їм належної підтримки, включаючи забезпечення належних умов проживання та найкращого можливого медичного обслуговування.
- Ретельно залучати українське громадянське суспільство, особливо в рамках напрямку „соціальної згуртованості“, до зусиль з відновлення України, забезпечуючи всебічне включення дітей та їхніх перспектив у процес відбудови.

Генеральному прокурору Німеччини у Федеральному суді:

- Ретельно розслідувати та, за необхідності, переслідувати випадки сексуалізованого насильства в Україні на основі принципу універсальної юрисдикції згідно з Міжнародним кримінальним кодексом.
- Продовжувати забезпечувати виконання Німеччиною своїх зобов'язань щодо реалізації принципу універсальної юрисдикції, особливо у кримінальному переслідуванні злочинів, пов'язаних із сексуалізованим насильством.

Неурядовим (міжнародним) організаціям, що працюють в Україні:

- Об'єднувати та проводити спільні адвокаційні зусилля дитячих правозахисних організацій з питань сексуалізованого насильства над дітьми.
- Спільно створювати бази знань з прикладами найкращих практик, щоб зробити місцеві успіхи прикладними на національному рівні.
- Застосовувати міжгалузеві підходи для визначення потреб дітей з соціальних меншин, які зазнали сексуалізованого насильства.

Учасникам переговорів про вступ України до ЄС:

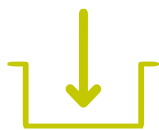
- Забезпечити залучення українського громадянського суспільства, зокрема дітей, до розробки пріоритетів відновлення України в рамках переговорів про вступ до ЄС. Зокрема, визначити пріоритети та оцінити потреби постраждалих від сексуалізованого насильства та дітей загалом.

- Carpenter, Charli et al. (n.d.): protecting children born of sexual violence and exploitation in conflict zones: existing practice and knowledge gaps, https://www.files.ethz.ch/isn/15144/Protecting_Children_Report.pdf
- ECPAT (2016): Terminology Guidelines for the Protection of Children From Sexual Exploitation and Sexual Abuse, <https://ecpat.org/wp-content/uploads/2021/05/Terminology-guidelines-396922-EN-1.pdf>
- Europarat (2015): ONE in FIVE. Stop sexual violence against children, <https://www.europewatchdog.info/instrumente/kampagnen/one-in-five/>
- Havryshko, Marta (2023): Ukraine: Stille Opfer des Krieges, Heinrich-Böll-Stiftung, June 19, <https://www.boell.de/de/2023/06/19/stille-opfer-des-krieges>
- Human Rights Watch (2023): „We must provide families, not rebuild orphanages“, https://www.hrw.org/sites/default/files/media_2023/03/crd_ukraine0323web.pdf
- Kyiv International Institute of Sociology (2023): Press releases and reports - Dynamics of trust in social institutions in 2021-2023, December 18, <https://kiis.com.ua/?lang=eng&cat=reports&id=1335&page=1>
- Office of the Prosecutor General of Ukraine (n.d.): Strategic Plan Implementation of Powers of the Prosecutor's Office in the Field of Criminal Prosecution for Conflict-Related Sexual Violence
- Office of the Prosecutor General of Ukraine (2023): Uniform Report on Criminal Offenses for January - December 2023, <https://www.gp.gov.ua/ua/posts/rezultati-diyalnosti>
- Official Website of the President of Ukraine (2023): How are you? As part of Olena Zelenska's initiative, Ukrainians will be told about the importance of taking care of mental health, March 24, <https://www.president.gov.ua/en/news/ti-yak-u-mezhah-iniciativi-oleni-zelenskoyi-ukrayincyam-rozk-81777>
- Philips, Sarah (2019): Analyse: Die Inklusion von Menschen mit Behinderung in der Ukraine, <https://www.bpb.de/themen/europa/ukraine-analysen/284392/analyse-die-inklusion-von-menschen-mit-behinderung-in-der-ukraine/>
- Rabe, Heike (2017): Sexualisierte Gewalt im reformierten Strafrecht. Ein Wertewandel - zumindest im Gesetz, <https://www.bpb.de/shop/zeitschriften/apuz/240913/sexualisierte-gewalt-im-reformierten-strafrecht-ein-wertewandel-zumindest-im-gesetz/>
- Rohde-Abuba, Caterina / Kreuzer, Kristina (2022): Sexualisierte Gewalt gegen Kinder im Fluchtkontext, https://www.worldvision.de/sites/worldvision.de/files/pdf/World_Vision_Studie_Sexuelle_Gewalt.pdf
- Sarah Doan-Minh, Corrective Rape (2019): An Extreme Manifestation of Discrimination and the State's Complicity in Sexual Violence, 30 Hastings Women's L.J. 167, <https://repository.uchastings.edu/hwlj/vol30/iss1/8>
- Trial International (2023): Federation of Bosnia and Herzegovina adopts the Law on the Protection of Civilian Victims of War, <https://trialinternational.org/wp-content/uploads/2023/08/TRIAL-International-Press-Release-Law-on-the-Protection-of-Civilian-Victims-of-War-in-FBiH-1.pdf>
- Ukrainian Government (2023): Draft law on urgent interim reparations for CRSV survivors, October 19, <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/Card/42862>
- UN, Committee on the Rights of the Child (2011): General Comment No. 13, The Right of the Child to freedom from all forms of torture
- UN, Office of the High Commissioner (2022): Strategy for Prevention of and Response to Conflict Related Sexual Violence in Ukraine, https://www.un.org/sexualviolenceinconflict/wp-content/uploads/2022/04/report/strategy-for-prevention-of-and-response-to-conflict-related-sexual-violence-in-ukraine/crsv-strategy-en_0.pdf
- UN, Security Council (2022): Women and girls who become pregnant as a result of sexual violence in conflict and children born of sexual violence in conflict, S/2022/77
- UN, Security Council (2020): Resolution 2535, S/RES/2535
- UN, Security Council (2019): Resolution 2467, S/RES/2467
- UN, Security Council (2015): Resolution 2250, S/RES/2250
- UN, Security Council (2000): Resolution 1325, „Frauen, Frieden und Sicherheit“
- UN, Independent International Commission of Inquiry on Ukraine (2023 a): Report to the Human Rights Council (A/HRC/52/62), March 16, https://www.ohchr.org/sites/default/files/documents/hrbodies/hrcouncil/coiukraine/A_HRC_52_62_AUV_EN.pdf
- UN, Independent International Commission of Inquiry on Ukraine (2023 b): Report to the UN General Assembly (A/78/540), October 19, <https://www.ohchr.org/sites/default/files/documents/hrbodies/hrcouncil/coiukraine/A-78-540-En.pdf>
- UN, Independent International Commission of Inquiry on Ukraine (2022): Report to the UN General Assembly (A/77/533), Oktober 18, <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N22/637/72/PDF/N2263772.pdf?OpenElement>
- UN, UNICEF (2022): Young victims of violence find safe space at Barnahus, <https://www.unicef.org/ukraine/en/stories/safe-space-at-barnahus>
- Zimmermann, Peter (2010): Sexualisierte Gewalt gegen Kinder in Familien, Expertise im Rahmen des Projekts „Sexuelle Gewalt gegen Mädchen und Jungen in Institutionen“

Примітки

¹ cf. ECPAT (2016), pp. 12ff.; Rabe, Heike (2017); Rohde-Abuba, Caterina / Kreuzer, Kristina (2022), p.7

² Rohde-Abuba, Caterina / Kreuzer, Kristina (2022), ibid.

³ UN, Office of the High Commissioner (2022), p. 10. Definition of conflict-related sexual violence: "CRSV refers to incidents or patterns of rape, sexual slavery, forced prostitution, forced pregnancy, enforced sterilization and other forms of sexual violence of comparable gravity (forced nudity, forced marriage, forced conjugation, forced abortion, indecent assault, trafficking, inappropriate medical examinations) against women, men, girls, and boys. Such incidents or patterns occur in conflict or post-conflict settings or other situations of concern (e.g., political strife). They may have a direct or indirect nexus with the conflict or political strife itself, i.e. a temporal, geographical, or causal link. The link with the conflict may be evident in the profile and motivations of the perpetrator(s), the profile of the victim(s), the climate of impunity/weakened state capacity, cross-border dimensions, or the fact that it violates the terms of a ceasefire agreement. The term also encompasses trafficking in persons when committed in situations of conflict for the purpose of sexual violence/exploitation."

⁴ ibid. p. 10.

⁵ UN, Security Council (2019): Para. 16.

⁶ For a detailed analysis of the effects, see: Zimmermann, Peter (2010), pp. 62ff.

⁷ UN, Security Council (2022), p. 1.

⁸ UN, Committee on the Rights of the Child (2011), Para. 3f.

⁹ see, inter alia, UN Security Council resolutions, Res. 1325 (2000), Res. 2250 (2015), Res. 2535 (2020).

¹⁰ UN, Independent International Commission of Inquiry on Ukraine (2022), p. 16.

¹¹ ibid. pp. 16-17.

¹² ibid. p. 17.

¹³ ibid. p. 18.

¹⁴ UN, Independent International Commission of Inquiry on Ukraine (2023 a), p. 12.

¹⁵ UN, Independent International Commission of Inquiry on Ukraine (2023 b), p. 14.

¹⁶ Council of Europe (2015): ONE in FIVE.

¹⁷ Office of the Prosecutor General of Ukraine, Uniform Report on Criminal Offenses for January - December 2023. Excel p. 7.

¹⁸ According to Anna Sosonska, Prosecutor and Acting Head of the CRSV Division in Ukraine's Office of the Prosecutor General (As of January 31, 2024).

¹⁹ Havryshko, Marta (2023).

²⁰ Doan-Minh, Sarah (2019).

²¹ Philips, Sarah (2019).

²² Human Rights Watch (2023).

²³ Kyiv International Institute of Sociology (2023).

²⁴ Office of the Prosecutor General of Ukraine (n.d.).

²⁵ Siehe Ukrainian Government (2023).

²⁶ UNICEF (2022).

²⁷ Official Website of the President of Ukraine (2023).

²⁸ Trial International (2023).

²⁹ Carpenter, Charli et al. (n.d.), p.5.

Kindernothilfe в Україні

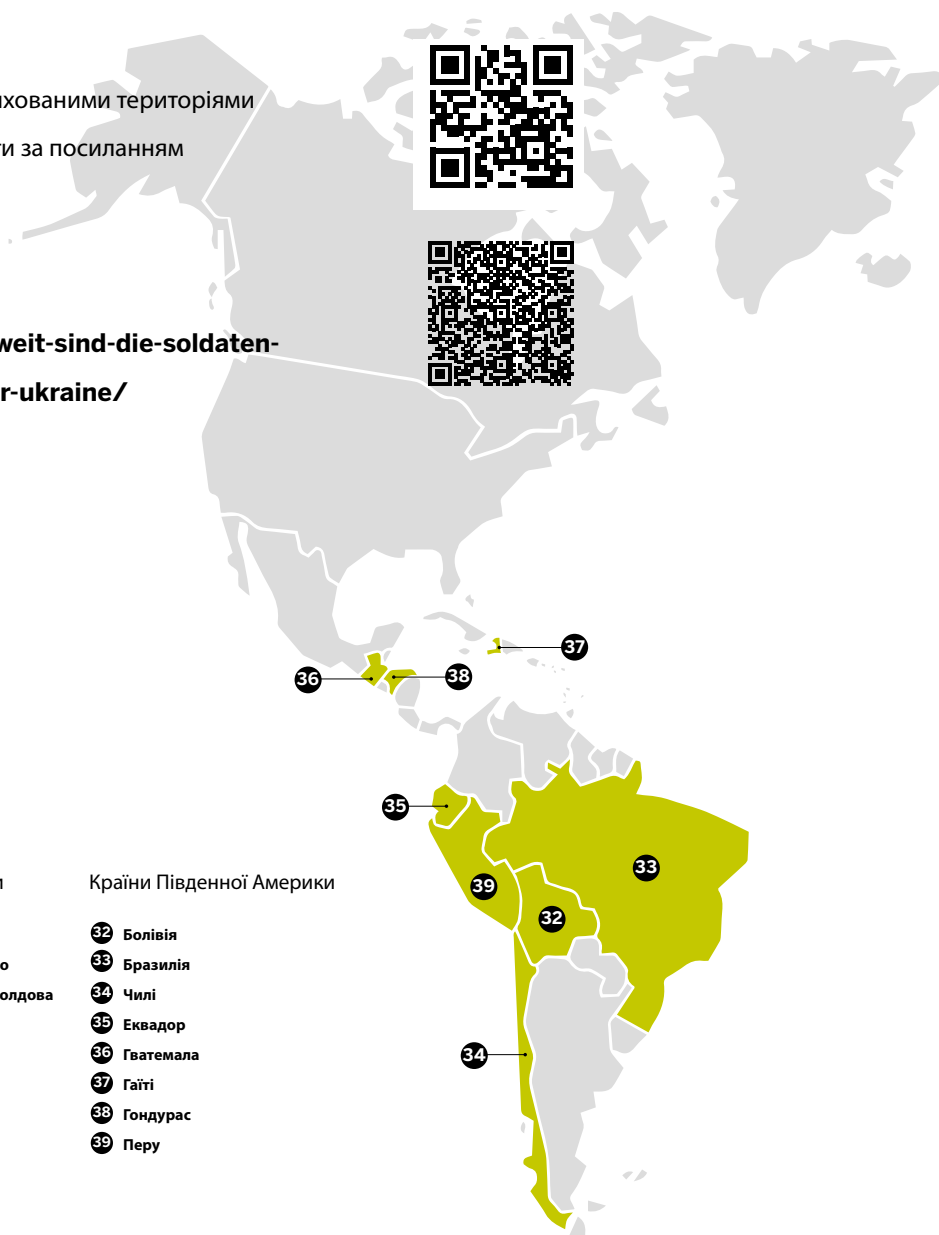
З початком російської війни агресії 24 лютого 2022 року мільйони дітей та їхніх родин були змушені покинути Україну. У березні 2022 року Kindernothilfe за підтримки „Bündnis Entwicklung Hilft“ розпочав співпрацю з партнерами проєкту спочатку в Молдові та Румунії, а з осені 2022 року - і в самій Україні. Підтримка була адаптована до найнагальніших потреб - від постачання продуктів харчування до шкільних матеріалів або допомоги взимку, наприклад, опалення, до безпечних місць, де можна надати психосоціальну підтримку дітям. Загалом у 2022 та 2023 роках в Україні було охоплено 21 994 дитини та їхні сім'ї в рамках 12 проєктів. Kindernothilfe інвестував 1 545 607 євро у 2022 році та 2 692 004 євро у 2023 році. Окрім проєктної роботи, важливою частиною реалізації прав українських дітей є адвокаційна робота з партнерськими організаціями. Важливу роль тут також відіграють шість найсерйозніших порушень прав дітей у збройних конфліктах. Після початку адвокаційної роботи щодо репатріації викрадених українських дітей, сексуалізоване насильство стало нашим другим напрямком роботи.

Мапу України з поточною лінією фронту та заштрихованими територіями раніше окупованих Росією територій можна знайти за посиланням

<https://liveuamap.com/de>

або за цим посиланням:

<https://interaktiv.tagesspiegel.de/lab/wie-weit-sind-die-soldaten-aktuelle-karte-der-russischen-invasion-in-der-ukraine/>

Країни Африки:

- 1 Ефіопія
- 2 Бурунді
- 3 Есватіні
- 4 Кенія
- 5 Малаві
- 6 Руанда
- 7 Замбія
- 8 Зімбабве
- 9 Сомаліленд
- 10 Південна Африка
- 11 Уганда

Країни Азії

- 12 Афганістан
- 13 Бангладеш
- 14 Індія
- 15 Індонезія
- 16 Ліван
- 17 М'янма
- 18 Непал
- 19 Пакистан
- 20 Філіппіни
- 21 Шрі-Ланка
- 22 Таїланд

Країни Європи

- 23 Німеччина
- 24 Греція, Косово
- 25 Республіка Молдова
- 26 Румунія
- 27 Україна
- 28 Люксембург
- 29 Лихтенштейн
- 30 Австрія
- 31 Швейцарія

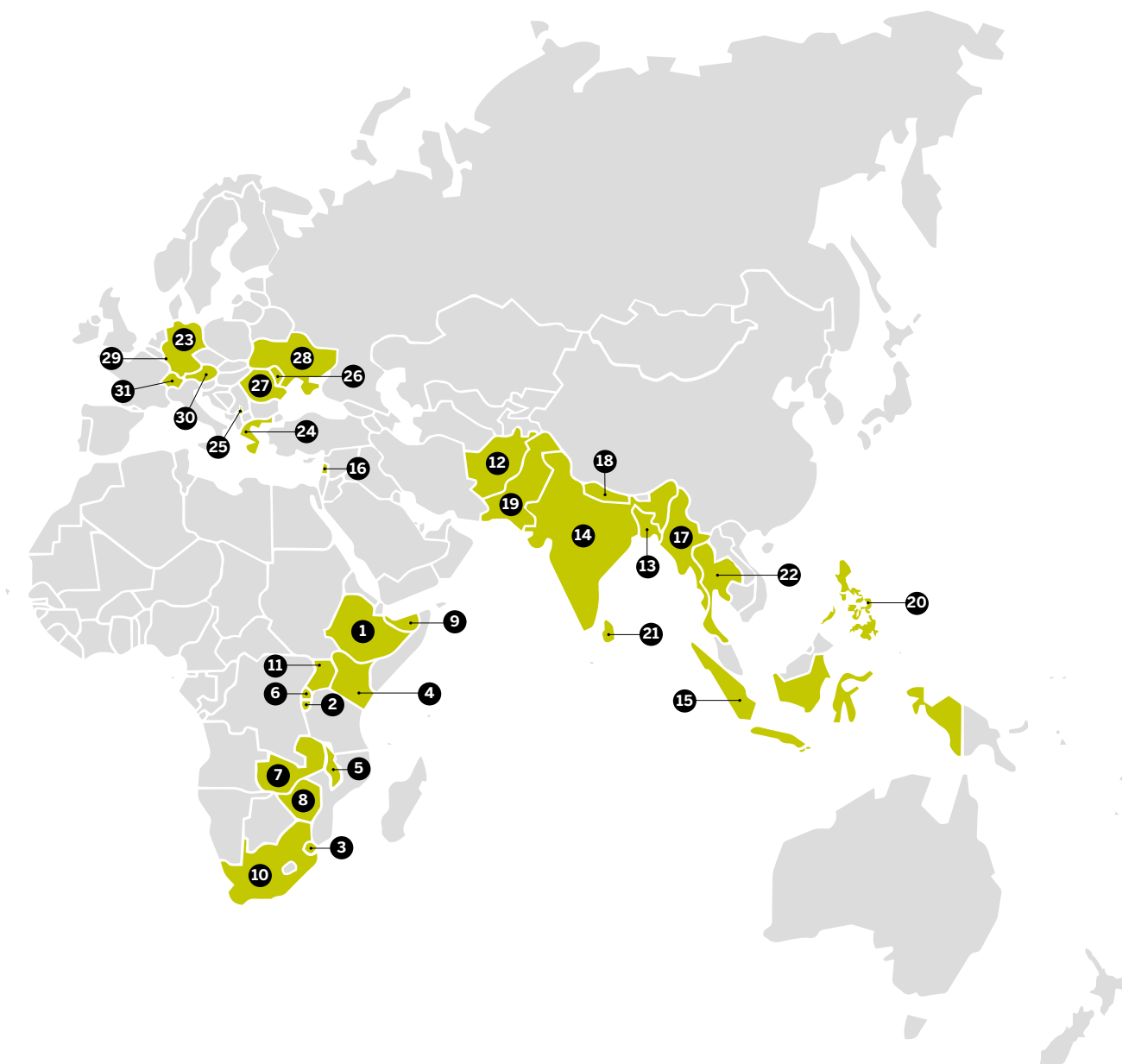
Країни Південної Америки

- 32 Болівія
- 33 Бразилія
- 34 Чилі
- 35 Еквадор
- 36 Гватемала
- 37 Гаїті
- 38 Гондурас
- 39 Перу

Коротко про роботу Kindernothilfe

Вже 65 років Kindernothilfe відстоює права дітей у всьому світі. Це визнана організація із захисту прав дітей, яка має консультативний статус ЕКОСОП в Організації Об'єднаних Націй. Наразі (у 2022 році) вона підтримує 2,1 мільйона дітей через 523 проєкти у 36 країнах Африки, Латинської Америки, Азії та Європи. У Європі Kindernothilfe представлений не лише в Німеччині, а й у Люксембурзі, Австрії та Швейцарії. Разом з дівчатами та хлопцями ми працюємо в 39 країнах задля сталого майбутнього без бідності, насильства та жорстокого поводження. Тому що діти потребують захисту, підтримки та участі. У Німеччині цю роботу підтримують 216 600 донорів. Починаючи з 1992 року, Kindernothilfe щорічно нагороджується Знаком благодійності DZI за перевірену чесність і гідність пожертвування.

The map representation makes no statement about the disputed territorial claims

Імпринт

Видавництво: Kindernothilfe e.V., Düsseldorfer Landstraße 180, 47249 Duisburg
Kindernothilfe-Office Berlin, Stresemannstr. 72, 10963 Berlin

Автори: Др. Юдит Штрік, Еліас Денен

Дописувачі та редактори: Саскіа Метц, Софі Руттер, Франк Мішо, Гунхільд Айюб

Контактна особа: Еліас Денен, співробітник з питань адвокації, Elias.Dehnen@kindernothilfe.de

Дизайн: Ральф Кремер

Зображення на обкладинці: Якоб Штуднар

Друк: Кнірр. Дортмунд

Дата: 1 лютого, 2024

**Bank für Kirche und
Diakonie eG – KD Bank**
IBAN DE92 3506 0190 0000 4545 40
BIC GENODED1DKD

